

ЗАСТОСУВАННЯ ПРОЕКТНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ НА ЗАНЯТТЯХ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ (ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ) У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

У пропонованій статті розглядається можливість застосування проектної технології навчання на заняттях з української мови (за професійним спрямуванням), зокрема під час вивчення теми «Синонімія в термінологічній лексиці». Автор розвідки пропонує й інші теми навчальних проектів, які доцільно втілити на заняттях із зазначеної дисципліни.

Ключові слова: інноваційна технологія, проектна технологія, метод проектів, навчальний проект.

В предлагаемой статье рассматривается возможность применения проектной технологии обучения на занятиях по украинскому языку (по профессиональной направленности), в частности при изучении темы «Синонимия в терминологической лексике». Автор также предлагает и другие темы учебных проектов, которые целесообразно воплотить на занятиях по указанной дисциплине.

Ключевые слова: инновационная технология, проектная технология, метод проектов, учебный проект.

The article deals with the possibility of implementing of project-based learning technology in Ukrainian language (for professional purposes) lessons, particularly on the theme "Synonymy in terminological vocabulary". The author also offers other themes for training projects which can be reasonably used in the process of teaching of the above-mentioned discipline.

Key words: innovative technology, project-based technology, project method, training project.

Інтенсивний розвиток українського суспільства висуває певні вимоги щодо освітньої та професійної кваліфікації працівників, задіяних у різних галузях виробництва. Основною рисою випускника ВНЗ будь-якого профілю повинна бути його конкурентоспроможність, що передбачає не лише володіння теоретичними знаннями, а й здатність застосовувати набуті знання на практиці, високий рівень загального розвитку, володіння комунікативними навичками, вміння мислити цілісно, критично й нестандартно, приймати самостійні рішення й адаптуватися до мінливих умов сьогодення, виявляти творчий підхід до розв'язання тих чи інших проблемних виробничих ситуацій.

Формуванню означених якостей сприятиме застосування в освітньому процесі інноваційних технологій і методів навчання. Проблема інноваційних

технологій уже тривалий час є предметом наукових зацікавлень як українських, так і російських педагогів, зокрема В. Андрєєва, Л. Андрєєвої, С. Архангельського, Т. Біжової, І. Бухтіярової, І. Глазової, В. Гузєєва, А. Звєздїної, М. Іванової, А. Нізамової, Н. Пахомової, А. Платонова, Н. Плотнікової, І. Підласого, Т. Самошкіної, В. Симоненко, Т. Симоненко, М. Ступницької, Т. Хасія, В. Шапкіна, Д. Шакірової. Науковці визначають інноваційні технології як «принципово нові способи і методи взаємодії викладача і студентів, що забезпечують ефективне досягнення результатів педагогічної діяльності» [12, с. 120] як «усі технології, розроблені викладачами з метою формування творчої, компетентної особистості студента всіх напрямів підготовки» [10, с. 187].

Основним напрямом інноваційних перетворень у педагогіці вищої школи є насамперед проектування нових моделей освітнього процесу. На сучасному етапі розвитку педагогічної науки дослідники виділяють, теоретично обґрунтовують і впроваджують у практику такі новітні технології, як кейс-метод, метод проектної діяльності, креативна система навчання, технологія розвитку цілісного мислення, технологія розвитку критичного мислення, технологія дистанційного навчання, ігрові технології, що сприяють моделюванню й імітації майбутньої професійної діяльності.

З-поміж найбільш перспективних дидактичних засобів навчання, що забезпечують формування широкого кола компетенцій, виділяють *метод проектів*, що є основним елементом педагогічної *проектної технології*. Мета проектного навчання полягає у створенні умов, за яких студенти самостійно набувають знань, яких не вистачає; використовують їх для виконання пізнавальних і практичних завдань; працюючи в різних групах, виробляють комунікативні та дослідницькі вміння (виявлення проблеми, пошук інформації, спостереження, аналіз, висування гіпотез, узагальнення); розвивають системне мислення. Сутність проектною технології – у формуванні ключових компетенцій, наявність яких необхідна не лише для неперервної освіти протягом усього життя, а й для успішної діяльності в різних сферах виробництва [4, с. 60].

З-поміж завдань проектною діяльності виділяють такі:

- 1) формувати творчі здібності студента;
- 2) розвивати вміння й навички визначати проблему й знаходити способи її розв'язання;
- 3) створювати мотиваційні чинники в навчанні й самоосвіті;
- 4) формувати почуття відповідальності за свої рішення, вчинки й дії;
- 5) розвивати комунікативні вміння й навички студента [9, с. 139].

Втілення проектною технології в начальний процес передбачає співпрацю викладача і студента: викладач коригує спостереження студента, допомагає добирати матеріал, значущий для цієї роботи, формулювати гіпотезу, складати план проведення спостереження, навчає працювати з великим обсягом інформації за обраною темою (шукати, добирати, аналізувати й застосовувати для втілення проекту), застосовувати отримані знання для досягнення мети проекту й виконання його завдань.

Робота над навчальний проектом поділяється на такі етапи:

1) *підготовчий* (занурення в проект): вибір теми та її конкретизація; визначення мети; формулювання завдань; формування проектних груп, розподіл обов'язків; письмові рекомендації учасникам груп (вимоги, строки, графік, консультації); затвердження тематики проекту й індивідуальних планів членів груп; визначення процедур і критеріїв оцінювання проектів і форми їх презентації;

2) *пошуково-дослідницький*: визначення джерел інформації, планування способів її пошуку й аналізу; підготовка до дослідження та його планування; здійснення дослідження (систематизація матеріалів відповідно до мети і жанру роботи); організаційно-консультаційні заняття, на яких обговорюються проміжні звіти студентів й альтернативи, що виникли під час виконання проекту;

3) *трансляційно-оформлювальний*: попереднє обговорення проекту (в аудиторії); його доопрацювання з урахуванням зауважень і пропозицій; підготовка до публічного захисту проекту (визначення програми і сценарію публічного захисту, розподіл завдань усередині групи);

4) *завершальний*: публічний захист проекту; підбиття підсумків, конструктивний аналіз виконаної роботи.

Таким чином, проектне навчання сприяє формуванню у студентів якостей, що необхідні їм для подальшого навчання, соціальної та професійної адаптації, і відповідно – професійної діяльності.

На нашу думку, проектна технологія може бути успішно застосована й на заняттях з української мови (за професійним спрямуванням). Так, одна з тем другого змістового модуля «Лексичні норми професійного спілкування» передбачає вивчення явища синонімії в термінологічній лексиці. Розглянемо приклад втілення методу проектів на занятті зі студентами спеціальності «Лабораторна діагностика». Здійснення навчального проекту ґрунтуватиметься на знаннях студентів, набутих на попередніх заняттях, щодо термінологічної системи їх професійної галузі,

На *підготовчому* етапі викладач разом зі студентами визначає тему «Синонімія у термінології, якою послуговується лікар-лаборант», окреслює мету проекту – в результаті аналізу термінологічної лексики виявити терміни-синоніми відповідного наповнення і скласти робочий словник. Кожна мікрогрупа отримує завдання: дібрати приклади синонімічного вживання термінів у таких тематичних групах термінологічної лексики: біологічна, анатомічна, клінічна, мікробіологічна, вірусологічна, гістологічна, цитологічна, паразитологічна, фізична, метрологічна термінологія і термінологія клінічної біохімії.

Пошуково-дослідницький етап передбачає укладання студентами переліку словників і спеціальної літератури, що використовуватиметься як джерела отримання необхідної інформації. На організаційно-консультаційному занятті запропонований студентами список обговорюється й ухвалюється його остаточний варіант. Крім того, визначається спосіб систематизації інформації: доцільно застосувати метод суцільної вибірки. Студенти добирають матеріал,

аналізують його відповідно до визначеної мети і укладають попередні таблиці, що відображають результати їхньої роботи.

Після цього відбувається попереднє обговорення проекту (*трансляційно-оформлювальний етап*), де здійснюється перевірка дібраного матеріалу й остаточно узгоджується, як саме він буде представлений аудиторії. Наприклад, презентацію таблиць синонімів і схем їх аналізу доречно здійснити із застосуванням мультимедійного проектора; укладений робочий словник, у якому представлені синонімічні пари чи ряди із тлумаченням кожного компонента, з метою вигіднішого сприйняття краще подати на папері.

На *завершальному* етапі представники кожної мікрогрупи репрезентують виконану роботу. Результатом втілення навчального проекту стає робочий словник синонімів й схема-узагальнення, що відображає сутність явища синонімії в термінологічній лексиці.

Рис. Сутність явища синонімії у термінологічній лексиці

Після колективного обговорення в заздалегідь підготовлений студентами словник вносяться відповідні корективи. Цей словник студенти зможуть використовувати під час подальшого навчання в університеті.

Крім того, вважаємо, що означена технологія навчання може бути застосована з метою реалізації таких навчальних проєктів, як «Розвиток української медичної термінології. Термінологічна лексика галузі», «Паронімія в термінологічній лексиці», «Творення назв процесів і операцій. Їх переклад із російської мови на українську».

Викладене вище дозволяє зробити висновок про те, що проєктна технологія навчання, що відображає сутність майбутньої професії, формує професійні якості фахівця, і тому її необхідно застосовувати разом з іншими видами навчально-пізнавальної діяльності студентів в освітньому процесі ВНЗ.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у вивченні інших інноваційних технологій та можливостей їх застосування на заняттях з української мови (за професійним спрямуванням).

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Андреева Л. Н. Проектная деятельность в воспитательной работе классного руководителя / Л. Н. Андреева // Педагогическое мастерство. – М. : Буки-Веди, 2012. – С. 92 – 94.

2. Бижова Т. В. Метод проектов на уроках математики как одна из эффективных технологий достижения планируемых универсальных учебных действий / Т. В. Бижова // Педагогическое мастерство. – М. : Буки-веди, 2012. – С. 102 – 104.

3. Бухтиярова И. Н. Метод проектов и индивидуальные программы в продуктивном обучении / И. Н. Бухтиярова // Школьные технологии. – 2001. – №2. – С. 108 – 115.

4. Вохменцева Е. А. Проектная деятельность учащихся как средство формирования ключевых компетентностей / Е. А. Вохменцева // Актуальные задачи педагогики / под общ. ред. Г. Д. Ахметовой. – Чита : Молодой ученый, 2011. – С. 58 – 65.

5. Гузеев В. Метод проектов как частный случай интегральной технологии обучения / В. Гузеев // Директор школы. – 1995. – №6. – С. 12 – 16.

6. Звездина А. А. Метод проектов как средство развития школьников при обучении информатике и ИКТ / А. А. Звездина // Теория и практика образования в современном мире. – СПб. : Резюме, 2012. – С. 75 – 79.

7. Низамова А. Т. Проектно-исследовательская деятельность младших школьников / А. Т. Низамова // Педагогическое мастерство. – М. : Буки-веди, 2012. – С. 129 – 131.

8. Пахомова Н. Ю. Метод учебного проекта в образовательном учреждении : [пособие для учителей и студентов педагогических вузов] / Н. Ю. Пахомова. – М. : АРКТИ, 2003. – 110 с.

9. Самошкина Т. Г. Проектная деятельность на уроках биологии / Т. Г. Самошкина // Педагогическое мастерство. – М. : Буки-веди, 2012. – С. 138 – 140.

10. Симоненко Т. В. Реалізація інноваційних технологій навчання у процесі формування професійної мовнокомунікативної компетенції студентів-філологів / Т. В. Симоненко // Вісник Черкаського університету. – 2009. – Вип. 169. – С. 181. – (Серія «Філологічні науки»).

11. Ступницкая М. А. Проектная деятельность как средство повышения учебного мотива и развития информационных и коммуникативных навыков учащихся / М. А. Ступницкая // Комплексный подход к сохранению и укреплению здоровья школьников. – М. : АРКТИ, 2003. – 84 с.

12. Хасия Т. В. Педагогические инновационные технологии в вузе / Т. В. Хасия // Актуальные вопросы современной педагогики / под общ. ред. Г. Д. Ахметовой. – Уфа : Лето, 2011. – С. 120 – 121.

Дата надходження до редакції: 15.05.2013 р.